

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu za preporuku Vijeća o djelotvornim mjerama integracije Roma u državama članicama”

COM(2013) 460 final – 2013/0229 (NLE)

(2014/C 67/22)

Izvjestitelj: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

Dana 26. lipnja 2013. Europska komisija je, sukladno članku 19. stavku 1. i 22. UFEU-a, odlučila zatražiti mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o

Prijedlogu za preporuku Vijeća o djelotvornim mjerama integracije Roma u državama članicama

COM(2013) 460 final – 2013/0229 (NLE).

Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo, odgovorna za pripremu rada o toj temi, usvojila je mišljenje 3. listopada 2013. godine.

Odbor je na svojem 493. plenarnom zasjedanju održanom 16. i 17. listopada 2013. (na sjednici od 17. listopada), sa 135 glasova za, 4 glasa protiv i 6 suzdržanih glasova, usvojio sljedeće mišljenje:

1. Zaključci i preporuke

1.1 EGSO pozdravlja prijedlog Europske komisije za preporuku Vijeća i uviđa da je odgovarajući paket mjera, koji se može shvatiti i kao neka vrsta programa za minimalnu provedbu, nažalost nužan.

1.2 EGSO sa žaljenjem primjećuje da pri ostvarivanju ciljeva ove europske okvirne strategije neprestano dolazi do ozbiljnih poteškoća s provedbom i političkim angažmanom na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini – kao što je navedeno i u obrazloženju preporuke.

1.3 EGSO ukazuje na nedostatke koje su udruge civilnog društva istaknule u svojim evaluacijama okvirne strategije i nacionalnih strateških programa. Ti se nedostaci moraju shvatiti ozbiljno i, na temelju podataka koje su pružili dionici, ukloniti, i to uz pomoć djelotvornih i sveobuhvatnih političkih rješenja, osmišljenih i ostvarenih u točno određenom roku.

1.4 EGSO smatra da dio prijedloga koji se tiče horizontalnih političkih mjera nije dovoljno razrađen pa poziva Vijeće da ga preciznije formulira, da utvrdi mnogo konkretnije zadaće u pogledu četiri navedena područja te da navede svoja očekivanja glede dokazanih postupaka i tako pridonese obavljanju tih zadaća.

1.5 S obzirom na zaključke izvedene u obrazloženju prijedloga za preporuku ⁽¹⁾, i na pogoršanje socioekonomskog stanja uslijed krize, EGSO smatra da bi Vijeće trebalo iskoristiti svoju

ovlast donošenja obvezujućih pravnih akata, osobito radi ublažavanja neimaštine i krajnjeg siromaštva koji ugrožavaju živote ljudi te radi suzbijanja najekstremnijih oblika diskriminacije, rasizma i nesnošljivosti prema Romima.

1.6 EGSO preporučuje da se – posebice u slučaju krajnje nepovoljnih životnih uvjeta – osmisli jasan okvir za ostvarivanje ljudskih prava i napokon uvedu pokazatelji i mjerila nužni za analizu tih uvjeta.

1.7 EGSO preporučuje da skupine neovisnih stručnjaka, služeći se potrebnim pravnim sredstvima i pridržavajući se istraživačko-etičkih kriterija, obavljaju evaluaciju provedbe strategija te da im se za to osiguraju financijska sredstva i njihova transparentna raspodjela.

1.8 Uz pomoć pravnih i drugih jamstvenih mehanizama, nužno je osigurati uvjete za intenzivniji rad tijela koja prate poštivanje načela ravnopravnosti, i koja imaju ključnu ulogu za provedbu politike suzbijanja diskriminacije, te međunarodnih tijela bitnih za provedbu strategije. Također je nužno povećati suradnju s dotičnim skupinama stanovništva.

1.9 Kako bi se omogućila djelotvornija provedba strategija i spriječio da dotično stanovništvo izgubi povjerenje, ključno je osigurati stvarno i sveobuhvatno angažiranje i uključivanje Roma u sva područja djelovanja. EGSO preporučuje i očekuje proširenje konceptualnog okvira suradnje i kulturu konsenzusa koja nadilazi puko savjetovanje, te iznosi odgovarajuće prijedloge.

⁽¹⁾ "...premda države članice imaju zakonsku mogućnost djelovanja radi rješavanja pitanja integracije Roma, dosad planirane mjere nisu dostatne. U nedostatku usklađenog djelovanja na području integracije Roma, između država članica vlada sve veća nesuglasnost."

1.10 EGSO naglašava da se politički čelnici moraju jasno ograditi od zabrinjavajućih rasističkih, nasilničkih i krajnje diskriminirajućih izjava o Romima, te da je bitno razotkrivati i otvoreno i dosljedno kontrolirati rasističko nasilje i govor mržnje, kao i uvesti pravne, upravne, promotivne i regulatorne instrumente radi djelotvornog suzbijanja tih pojava.

2. Kontekst

2.1 Komisija je 4. travnja 2011. usvojila Okvir EU-a za nacionalne strategije integracije Roma do 2020. Godine (2), kojim su napokon uvedeni ujednačeni mehanizmi za borbu protiv krajnjeg siromaštva i segregacije, čime su pogođeni i Romi. Vijeće je u lipnju 2011. prihvatilo taj dokument (3), u kojem se države članice pozivaju da do kraja 2011. razrade nacionalne strategije integracije Roma.

2.2 U skladu s odredbama predviđenima u tom okviru, Europska komisija podnosi godišnje izvješće o napretku u provedbi strategije. Komisija je 2012. prvi put obavila evaluaciju nacionalnih strategija koje su predstavile države članice (4), te iznijela horizontalne zaključke. U popratnom dokumentu analizirala je dobre i loše strane strategija pojedinih država članica (5).

2.3 Romske su udruge pomno pratile izradu tih strategija, iznoseći svoje stavove i primjedbe u mnogobrojnim dokumentima, te su ih i same ocijenile (6).

2.4 Sve su te analize razotkrile znatne nedostatke u strategijama pojedinih država. Po mišljenju udruga civilnog društva, horizontalni sadržaji i njihovi nedostaci predstavljaju velik problem. Primjeri tih nedostataka su sljedeći:

- a) pomanjkanje mjera za suzbijanje diskriminacije;
- b) pomanjkanje mjera koje omogućavaju "neograničen pristup";
- c) pomanjkanje mjera za priznavanje i jačanje ljudskog dostojanstva Roma i romske zajednice;
- d) pomanjkanje mjera za smanjenje nejednakosti i posebno teških oblika deprivacije unutar romske zajednice (primjerice,

pomanjkanje mjera za smanjenje deprivacije romskih žena i djece);

- e) pomanjkanje mjera za mobilizaciju i angažiranost Roma, njihovih zajednica i udruga civilnog društva na provedbi strategije.

2.5 U gore spomenutim evaluacijama Europske komisije ne ukazuje se na suštinske nedostatke strategija država članica. U njima se niti zabranjuju mnogobrojni najteži oblici socijalne i društvene deprivacije, koji dijelom predstavljaju povrede ljudskih prava, niti se poziva na njihovo suzbijanje ili eliminiranje. Na primjer, sljedećim povredama ljudskih prava ne pridaje se dovoljno pozornosti:

- a) trgovanju ljudima, kao popratnoj pojavi prostitucije, i problemu rada u "robovskim" uvjetima;
- b) pitanju temeljnog prava Romkinja da same odlučuju o vlastitom tijelu i da imaju pristup kontracepciji, kao i povremenim slučajevima prisilne sterilizacije ili sterilizacije obavljene bez pristanka dotične osobe;
- c) krajnjoj bijedi i siromaštvu, koji ugrožavaju ljudska prava, i nezadovoljavanju osnovnih životnih potreba (npr. činjenici da ljudi koji žive na periferiji ili u kampovima nemaju pristup pitkoj vodi ili sanitarnom čvoru itd.);
- d) i najzad, nedovoljno razrađenim ciljevima i mjerama suzbijanja rasizma, čija bi svrha bila zajamčiti sigurnost kako života tako i imovine Roma i romskih zajednica, osigurati im prava i povećati zaštitu od rasističkih napada.

2.6 EGSO je okvirnoj strategiji i nacionalnim strategijama integracije Roma posvetio dva mišljenja. U prethodnom mišljenju (7) koje se tiče poboljšanja društvenog položaja i integracije Roma, pozdravlja se okvirna strategija, ističe nužnost trostrukog pristupa u kasnijoj fazi planiranja i provedbe (rasno i etnički neutralna politika integracije, politika koja jača sposobnost djelovanja ljudi koji sami sebe smatraju pripadnicima neke romske zajednice te odaje priznanje onima koji su postigli socijalnu integraciju, te opće mjere i komunikacija s javnošću s ciljem suzbijanja rasizma) i iznose daljnji prijedlozi.

2.7 U dopunskom mišljenju (8) EGSO ukazuje na jednu studiju iz 2012. i upozorava na sve veći gubitak povjerenja kod kreatora javnog mnijenja unutar romske zajednice, zbog čega iznosi prijedloge koji se u prvom redu tiču integracije Roma i poticanja njihovog uključivanja.

(2) COM(2011) 173 final.

(3) Zaključci Vijeća o "Okviru EU-a za nacionalne strategije integracije Roma do 2020. godine".

(4) COM(2012) 226 final.

(5) SWD(2012) 133 final.

(6) Analiza nacionalnih strategija integracije Roma (*Analysis of National Roma Integration Strategies*), ERPC, ožujak 2012.

(7) SL C 248 od 25.8.2011., str. 16.

(8) SL C 11 od 15.1.2013., str. 21.

3. Opća razmatranja

3.1 EGSO uviđa da je, s obzirom na položaj Roma, posljedice krize i vrlo različite prioritete pojedinih država članica, preporuka Vijeća – nažalost – nužna i zagovara njezine ciljeve, no istodobno smatra da je u njoj sadržani paket mjera, koji se može shvatiti i kao neka vrsta programa za minimalnu provedbu, u nekim aspektima previše površan i nedovoljno operabilan da bi mogao poslužiti za postizanje zacrtanih ciljeva.

3.2 Komisija u obrazloženju svog prijedloga navodi da bi on trebao "pospješiti napredak, time što će usmjeriti pozornost država članica na niz konkretnih mjera koje su od presudne važnosti za djelotvorniju provedbu njihovih strategija". EGSO sa žaljenjem primjećuje da izrečena namjera istodobno znači da pri ostvarivanju ciljeva ove europske okvirne strategije neprestano dolazi do ozbiljnih poteškoća s provedbom i političkim angažmanom na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

3.3 EGSO ukazuje na to da bi u suradnji s relevantnim romskim udrugama i udrugama civilnog društva trebalo izraditi popis s preporukama, kako se ne bi ponovno propustio povoljan politički trenutak za integraciju Roma, što bi ozbiljno ugrozilo i ciljeve Unije i poboljšanje životnih uvjeta tih ljudi. Taj bi se popis trebao izraditi uz pomoć sveobuhvatnih savjetovanja i istinski ambicioznog sustava evaluacije zasnovanog na provjerljivim činjenicama. Popis bi se trebao sastojati od dovoljno konkretnih i operabilnih elemenata i podvrgavati kontroli.

3.4 EGSO smatra da su političke preporuke iznesene u prijedlogu korisne i da se tom popisu mjera koje bezuvjetno treba provesti mora osigurati široka potpora. EGSO, međutim, primjećuje i da je manevarski prostor predviđen tim preporukama preuzak i da neke od njih nisu dovoljno ambiciozne; stoga izričito preporučuje doradu popisa s preporukama i uvrštavanje mehanizama za kontrolu i praćenje.

3.5 EGSO smatra da dio prijedloga koji se tiče horizontalnih političkih mjera nije dovoljno razrađen pa poziva Vijeće da ga preciznije formulira, da utvrdi mnogo konkretnije zadaće u pogledu četiri navedena područja (suzbijanje diskriminacije, zaštita romskih žena i djece, smanjenje siromaštva i socijalna uključenost, te jačanje uloge Roma u procesu donošenja odluka) te da navede svoja očekivanja glede dokazanih postupaka.

3.6 Argumentacijom iznesenom u dokumentu, koja glasi da je "za rješavanje problema socijalne uključenosti Roma državama članicama ponuđen neobvezujući pravni instrument u

vidu praktičnih smjernica, a nisu definirana stroga obvezujuća pravila", EGSO nije zadovoljan jer "po saznanjima Komisije još uvijek nisu usvojene primjerene djelotvorne mjere za rješavanje socijalnih i ekonomskih problema većine romskog stanovništva u Uniji." Bez adekvatne i ciljane borbe protiv sadašnje krize, romske će zajednice, koje su posebno izložene segregaciji, diskriminaciji i krajnjem siromaštvu, biti nerazmjerno snažno pogođene njezinim posljedicama, pri čemu ona već sada predstavlja nepodnošljiv i neprihvatljiv teret za te zajednice. Stoga EGSO smatra da donositelji odluka moraju pronaći djelotvorna rješenja i mjere, vodeći računa o njihovoj trenutačnoj pravnoj provedivosti.

3.7 S obzirom na zaključke izvedene u obrazloženju preporuke ⁽⁹⁾, EGSO smatra da bi Vijeće trebalo iskoristiti svoju ovlast donošenja obvezujućih pravnih akata, osobito radi ublažavanja neimaštine i krajnjeg siromaštva koji ugrožavaju živote ljudi te radi suzbijanja najekstremnijih oblika diskriminacije, rasizma i nesnošljivosti prema Romima. Nužnost pravnih akata posljedica je očitih manjkavosti zakonodavstva i sudske prakse u državama članicama ⁽¹⁰⁾.

4. Konkretni prijedlozi

4.1 EGSO predlaže nadležnim tijelima Europske unije da preispitaju svoje zadaće koje su izravno povezane s ostvarivanjem temeljnih prava Roma i prava manjina, a na koje se ne primjenjuje metoda otvorene koordinacije, posebice glede spomenutih pitanja. S tim u vezi EGSO smatra da je potrebno sljedeće:

- a) da Unija precizira kriterije na koje se oslanja kad u okviru svojih ovlasti utvrđuje kršenje ljudskih prava koje UN definira kao prava druge i treće generacije, te da istodobno objasni u kojim slučajevima kod navodnih prekršaja, u okviru svojih ovlasti, pokreće sudski postupak;
- b) da ta ljudska prava i prava manjina prilagođava životnim uvjetima i socijalnoj deprivaciji kojoj su Romi natprosječno izloženi;

⁽⁹⁾ "...premda države članice imaju zakonsku mogućnost djelovanja radi rješavanja pitanja integracije Roma, dosad planirane mjere nisu dostatne. U nedostatku usklađenog djelovanja na području integracije Roma, između država članica vlada sve veća neusuglašenost."

⁽¹⁰⁾ "Same države članice ne mogu u potpunosti postići ciljeve predloženih mjera, stoga ih je bolje ostvarivati usklađenim djelovanjem na razini Unije, a ne inicijativama pojedinih država, koje se razlikuju po opsegu, ambicijama i učinkovitosti." 2013/0229 (NLE), Obrazloženje.

c) da u suradnji s Eurostatom i s pomoću statističkih podataka EU-a o dohodcima i životnim uvjetima (SILC) odredi pokazatelje dohoda i deprivacije, koji neće definirati samo prag krajnjeg siromaštva i bijede, već i ukazivati na postojanje okolnosti koje ugrožavaju ljudsko dostojanstvo i ljudska prava.

d) da se proširi primjena metoda koje su na ovom području dosad primjenjivane samo u iznimnim slučajevima; na primjer, da se pored analize položaja "siromašnoga" stanovništva s dohotkom nižim od 50 i 60 % medijalnog dohotka analizira i položaj stanovništva s razinom dohotka u iznosu od 30 % (25 %), ili da se pored dosadašnjih "agregiranih" pokazatelja diskriminacije primjenjuje i kriterij "rubne diskriminacije", koji s pomoću vrlo osjetljivih pokazatelja (kao što su udobnost stanovanja ili prenaseljenost) razotkriva posebno tešku zaostalost u vidu krajnje deprivacije.

4.2 EGSO predlaže da se prilikom preispitivanja strategija prednost da očuvanju i socijalnoj i financijskoj potpori jezičnih i kulturnih tradicija na kojima počiva romski identitet.

4.3 EGSO smatra da je za provedbu nacionalnih strategija integracije Roma od presudne važnosti da države članice posvete posebnu pozornost nadzoru zakonodavne i sudske prakse u srodnim političkim područjima, te korekturama koje će s obzirom na eventualan utjecaj te prakse na borbu protiv segregacije trebati poduzeti, kao i da u tu svrhu uvedu učinkovite mehanizme.

4.4 Kako bi se potakla integracija i materijalna neovisnost Roma, EGSO naročito od država članica očekuje da pronađu svrsishodna rješenja i da provode ciljane programe poticanja zapošljavanja i poduzetništva te programe profesionalnog osposobljavanja. EGSO poziva države članice da jačaju pravne instrumente kojima se poduzeća mogu uspješno motivirati da zapošljavaju Rome. Za izolirane romske zajednice kod kojih je stopa zaposlenosti već odavno izuzetno niska, a diskriminacija na tržištu rada vrlo velika, potrebno je uvesti inovativne oblike politike zapošljavanja, npr. osigurati dovoljan broj odgovarajućih privremenih radnih mjesta koji će se financirati iz javnog proračuna.

Nadzor i evaluacija

4.5 EGSO izražava žaljenje zbog toga što Agencija Europske unije za temeljna prava i države članice dosad nisu definirale ni osnovne pokazatelje i mjerila, što je ključni preduvjet za evaluaciju strategija i paketa mjera, ni metodologiju i zadaće, što je temelj za adekvatno i neovisno prikupljanje podataka i evidenciju stanja ⁽¹¹⁾. Države članice dosad su se za potrebe nadzora i

evaluacije služile gotovo isključivo izvješćima za čiju se izradu nisu primjenjivale prave metode evaluacije i koja su se samo povremeno temeljila na konkretnim podacima, pa im zaključci često nisu bili utemeljeni.

4.6 EGSO predlaže da se evaluacija povjeri stručnim i politički neutralnim istraživačkim skupinama i ustanovama, koje će biti odabrane putem javnog natječaja i čija će se neovisnost morati osigurati raznim pravnim sredstvima (npr. izjavom o nepostojanju sukoba interesa, pravilima o financijskoj transparentnosti i transparentnom raspodjelom sredstava, kontrolom koju će provoditi znanstvena zajednica, nadzorom istraživačke metodologije itd.) ⁽¹²⁾.

Političke preporuke

4.7 Tijelima koja prate poštivanje načela ravnopravnosti mora se osigurati redovno, transparentno i primjereno financiranje, a njihov pravni položaj mora biti tako osnažen da političke vlasti budu što manje u mogućnosti utjecati na njihov rad, ali da im ipak mogu jamčiti neophodne uvjete. Tijela koja prate poštivanje načela ravnopravnosti također moraju održavati stalne i tijesne veze s organizacijama koje zastupaju Rome, putem kontaktnih točaka za Rome.

4.8 Nacionalne kontaktne točke za Rome moraju potpuno transparentno ispunjavati svoje zadaće, i u teoriji i u praksi. Njihov je rad od ključne važnosti za provedbu okvirne strategije. Prava kontaktnih točaka, kao i vladinih tijela zaduženih za planiranje i provedbu socijalno-političkih mjera za Rome, moraju se zajamčiti zakonom, kako bi se, kao neka vrsta vladinih "nadzornika", mogli očitovati o postupcima donošenja zakona povezanih s vladinim političkim mjerama koje se tiču i Roma, te kako bi na njih mogle utjecati radi toga da učinak jednih ne bi oslabio učinak drugih. Kontaktne točke za Rome dužne su informirati romske udruge civilnog društva, primjerice organiziranjem stručnih konferencija ili objavljivanjem godišnjih izvješća koja su sastavili neovisni stručnjaci zaduženi za evaluaciju i na čiji sadržaj nije izvršen nikakav politički utjecaj.

4.9 EGSO smatra da cilj naveden u točki 5.1 prijedloga preporuke – "Države članice trebale bi poduzeti korake nužne za provedbu ove preporuke najkasnije 24 mjeseca po objavi, te do tog roka izvijestiti Komisiju o svim mjerama koje su poduzele u skladu s ovom preporukom" – nije dovoljno jasan; stoga države članice ne bi smjele biti oslobođene obveze provedbe okvirne strategije EU-a i ispunjavanja vlastitih dužnosti. Sadašnji je prijedlog, naime, sadržajno samo dio šireg sustava koji

⁽¹¹⁾ Točka 4.4 prijedloga preporuke.

⁽¹²⁾ Stručnjak zadužen za evaluaciju morat će dati izjavu o nepostojanju sukoba interesa, u kojoj će zajamčiti da niti radi za vladu, niti se služi javnim financijskim sredstvima, budući da bi to moglo ugroziti ishod evaluacije.

iziskuje da se okvirna strategija EU-a definira u sveobuhvatnom kontekstu i da bude podvrgnuta godišnjoj evaluaciji koju obavlja Komisija.

Integracija i uključivanje Roma

4.10 Brojni stručnjaci i romske udruge civilnog društva smatraju – a njihovo se mišljenje djelomice podudara s mišljenjem iznesenim u relevantnoj evaluaciji koju je obavila Europska komisija – da se određeni problemi u vezi s integracijom Roma ne mogu dovoljno djelotvorno rješavati uz pomoć aktualnih političkih i poticajnih mehanizama država članica, čiju polazišnu točku i uporište ne predstavlja uvijek pristup utemeljen na ljudskim pravima⁽¹³⁾. U međuvremenu se, nažalost, u više zemalja uočava pojačana segregacija Roma. To je uglavnom posljedica diskriminacije Roma i duboko ukorijenjene nesnošljivosti prema Romima, čemu tijela za provedbu zakona ne posvećuju dovoljno pozornosti. Kao što piše u obrazloženju prijedloga preporuke, "problem je, u stvari, čvrsta povezanost diskriminacije i socijalne segregacije Roma"⁽¹⁴⁾.

4.11 EGSO smatra da bi glavni cilj svake politike uključivanja trebao biti eliminacija uzajamnih negativnih učinaka. U tom su pogledu najvažnija sredstva ponajprije integracija Roma i promicanje njihovog uključivanja te jačanje neovisnosti romskih udruga i razvoj njihovih kapaciteta. To se može postići samo u okviru kulture otvorenosti i prihvaćanja, u kojoj će se politika prema Romima oslanjati na one kojih se zaista i tiče i u kojoj Romi neće biti smatrani samo primateljima pomoći, već i ravnopravnim akterima čije je sudjelovanje ključni preduvjet. Raniji paternalistički pristup, koji je podrazumijevao da procese definiraju kreatori javnog mnijenja i politički čelnici iz redova društvene većine, mora se promijeniti i Romi moraju biti priznati i prihvaćeni kao odgovorni članovi društva, koji su sposobni i spremni aktivno odlučivati o svom životu.

4.12 EGSO ukazuje na ranije mišljenje⁽¹⁵⁾ u kojem je na temelju jedne studije konstatirao veliko nezadovoljstvo i određenu dozu frustracije i nesigurnosti kod mnogih zastupnika romske zajednice i predstavnika udruga civilnog društva. U tom mišljenju EGSO navodi "da relevantne udruge unatoč izraženim namjerama nisu dovoljno uključene u osmišljavanje strategija, da nisu uvedeni odgovarajući mehanizmi uključivanja, odnosno da sadašnji procesi, zbog nerijetko stoljetnog iskustva

dotičnog stanovništva s diskriminacijom i segregacijom, nisu u dovoljnoj mjeri uspjeli izgraditi povjerenje". ERPC izvodi sličan zaključak u jednoj studiji provedenoj u isto to vrijeme⁽¹⁶⁾.

4.13 S obzirom na promjenu društvenog i političkog pristupa, EGSO naglašava da se taj proces ne može zamisliti bez toga da se Romi i udruge civilnog društva koje s njima surađuju uključe u osmišljavanje, provedbu i evaluaciju politika na svim razinama. EGSO smatra da je nužno definirati pokazatelje s pomoću kojih se na odgovarajući način može ustanoviti stupanj integracije i uključenosti Roma (npr. zastupljenost u lokalnoj i središnjoj upravi, podaci o pohađanju škole, postotak uključenosti u provedbu programa itd.).

4.14 EGSO preporučuje i očekuje proširenje konceptualnog okvira suradnje, kulturu konsenzusa koja nadilazi puko savjetovanje, uvođenje platformi za stalni dijalog (i na lokalnoj razini), stvaranje odgovarajućih organizacijskih mehanizama za uključivanje, veću transparentnost političkog odlučivanja (i na lokalnoj razini) te iznošenje obrazloženja donesenih odluka (koja će sadržavati i razlike u mišljenju i rezultate glasanja).

4.15 Kao što je već spomenuto, EGSO predlaže da se zajamči osnivanje fonda pomoći (npr. u okviru programa "Europa za građane"), koji bi se koristio u svrhu integracije i jačanja samostalnosti Roma te razvoja kapaciteta romskih udruga civilnog društva. Jednako bi važni za razvoj institucionalnih kapaciteta romskih udruga bili operativni program Europskog socijalnog fonda i jamstvo uvođenja poticajnih programa za tehničku pomoć.

4.16 Politički se čelnici moraju jasno ograditi od zabrinjavajućih rasističkih, nasilničkih i krajnje diskriminirajućih izjava o Romima, a bitno je i razotkrivati i otvoreno i dosljedno kontrolirati rasističko nasilje i govor mržnje, te uvesti pravne, upravne, promotivne i regulatorne instrumente radi djelotvornog suzbijanja tih pojava. Veliku odgovornost u tom pogledu imaju kreatori javnog mnijenja i posebice politička i medijska elita. EGSO predlaže da se primjenom usklađene metodologije sustavno provode istraživanja o predrasudama i da se uvedu pravna sredstva koja bi u slučaju da rezultati istraživanja pokažu negativan trend poslužila kao poticaj za promjenu relevantnih javnih politika i/ili njihove provedbe, odnosno kao poticaj za ulaganje većeg truda.

⁽¹³⁾ COM(2012) 226 final, SWD(2012) 133 final, Analiza nacionalnih strategija integracije Roma (*Analysis of National Roma Integration Strategies*), ERPC, ožujak 2012.

⁽¹⁴⁾ Europska koalicija za politiku prema Romima (ERPC) smatra da bi nacionalne strategije integracije Roma trebale počivati na eliminaciji nesnošljivosti prema Romima. Poboljšanje postojećeg stanja u pogledu dohotka, zdravlja i obrazovanja doduše jest važno, ali napredak nije moguć ako eliminacija nesnošljivosti prema Romima ne bude prioritet nacionalnih strategija integracije Roma. Završna analiza ERPC-a.

⁽¹⁵⁾ SL C 11 od 15.1.2013., str. 21.

⁽¹⁶⁾ "[...] velika većina ispitanika iz raznih država članica opisuje proces osmišljavanja nacionalnih strategija integracije Roma nedovoljno transparentnim. Pitanje sudjelovanja aktera, posebice uključivanje Roma, u provedbu nacionalnih strategija integracije Roma u većini je slučajeva i dalje nejasno." Analiza nacionalnih strategija integracije Roma (*Analysis of National Roma Integration Strategies*), ERPC, ožujak 2012.

4.17 EGSO upozorava države članice da u slučaju segregacije i diskriminacije, koje postoje već stoljećima i zahvaćaju sve aspekte života njima pogođenih ljudi, nije dovoljno provoditi programe u vidu projekata usredotočenih samo na neke aspekte problema, već je, naprotiv, nužan sustavan pristup ostvarivanju ciljeva strategije.

Bruxelles, 17. listopada 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE
